

Discapacitat intel·lectual, una assignatura pendent a pediatria

**Detecció precoç i eïnes
diagnòstiques de 0-6 a**

Inés González
*Neuropsicòloga, CDIAP i
Hospital Universitari
Parc Taulí*

**Detecció i maneig a
infants majors de 6a**

Àurea Autet
*Psiquiatria infantil
i juvenil. Fundació
Althaia*

Diagnòstic etiològic

Asun Díaz
*Neuropediatra.
Hospital
Universitari de
Sant Pau*

**Atenció educativa
inclusiva?**

Miquel Barris
*Director Centre
Educatiu Palau.
Departament de
Pedagogia UdG*

Discapacitat intel·lectual (DI)

Trastorn del desenvolupament intel·lectual (TDI)

Limitacions:

Funcionament intel·lectual (raonament, resolució de problemes, planificació, abstracció, aprenentatge acadèmic...)

Comportament adaptatiu (conceptual, social i pràctic)

Primeres etapes del desenvolupament

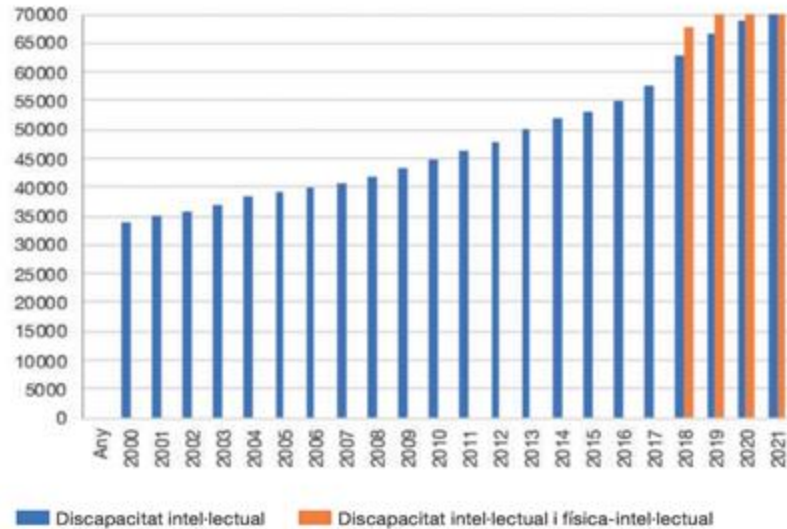
Gravetat variable (funcional / no per QI)

< 5 anys Retard Global del Desenvolupament (RGD)

Prevalença

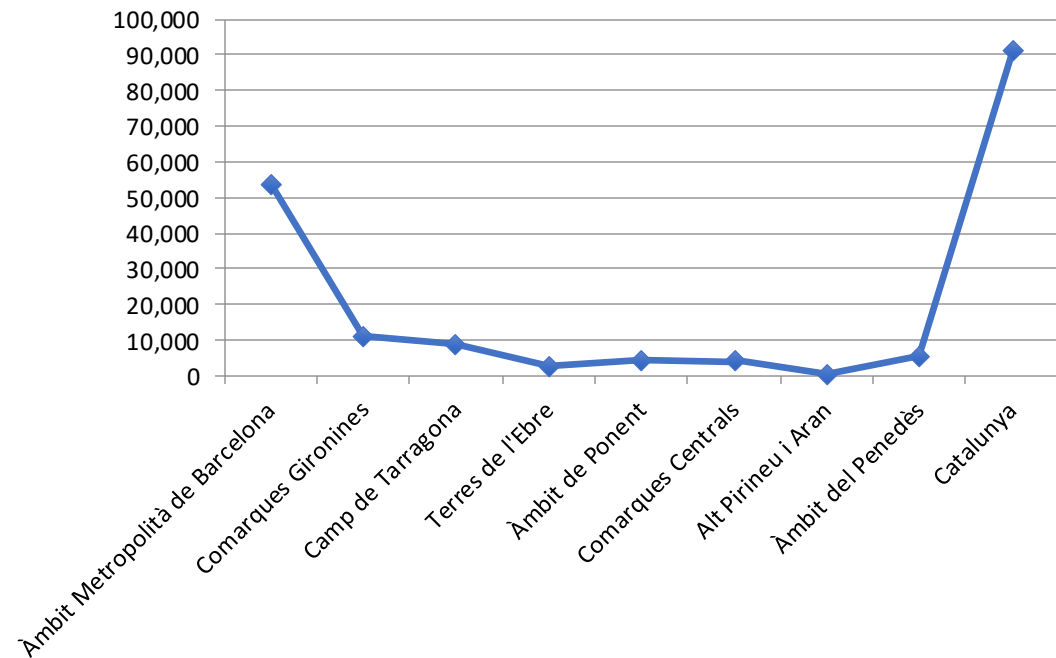
- Prevalença 1-3% (OMS)
- Incrementa en països no desenvolupats

Informe de la situació de les persones amb discapacitat intel·lectual a Catalunya Setembre de 2022. Dinncat

Persones amb DI per àmbit territorial i xifres absolutes a Catalunya 2024.

Dades Dep.Drets Socials Generalitat de Catalunya.

< 10% de les persones afectades la tenen reconeguda

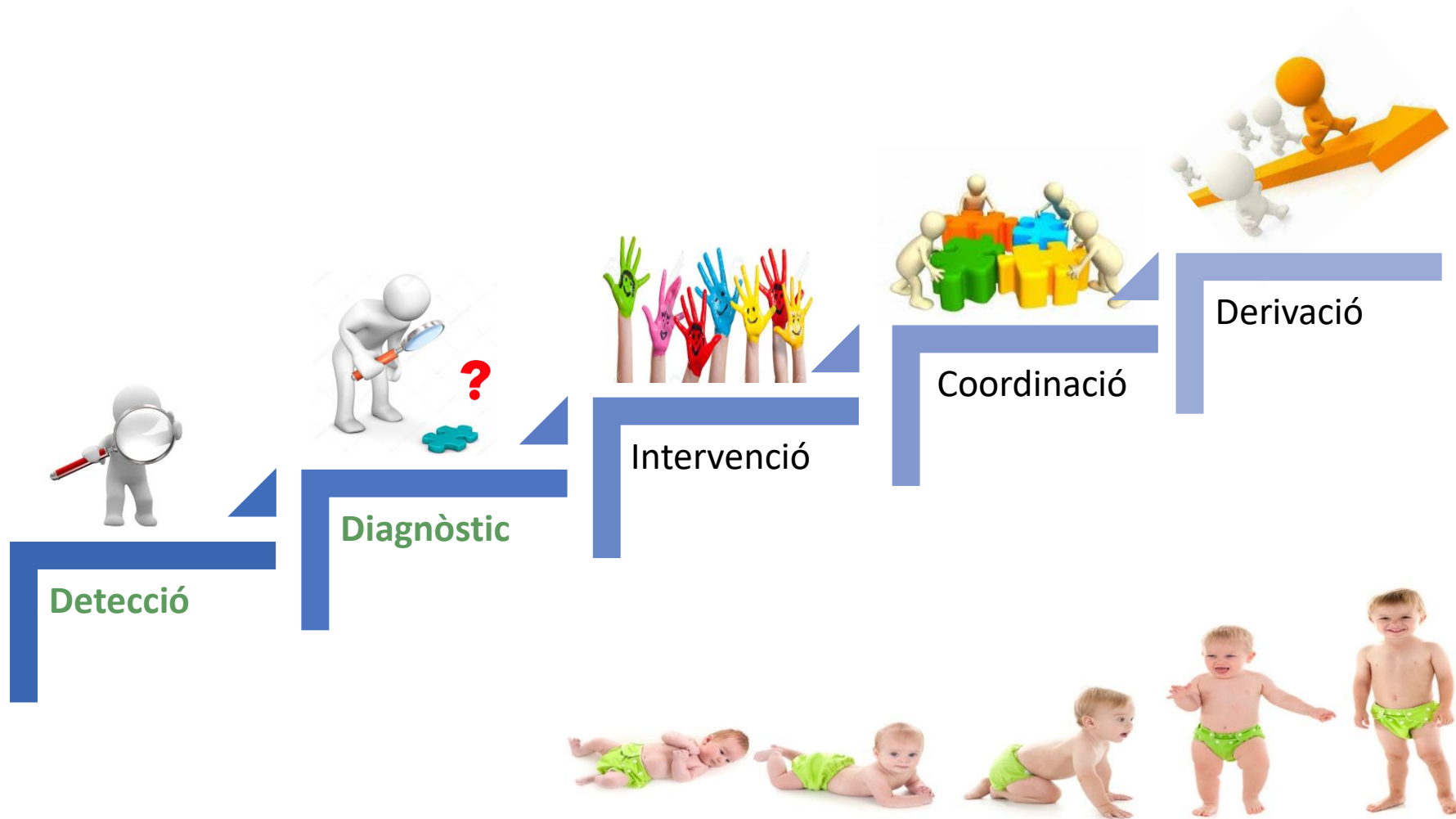
Taula Rodona: Discapacitat intel·lectual, una assignatura pendent a pediatria

Detecció precoç i eines diagnòstiques de 0 - 6anys

Inés González Gimeno. *Neuropsicòloga, CDIAP Parc Taulí. Hospital Universitari Parc Taulí*

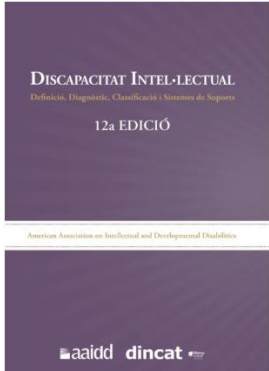
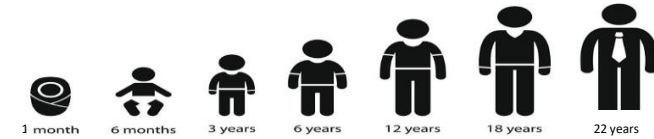

De què parlarem?

Trastorn desenvolupament intel·lectual

AAIDD, 2021.

- S'origina durant el període de desenvolupament (abans dels 22 anys).
- Es caracteritza per limitacions significatives en:
  - **Funcionament intel·lectual:**
    - Raonament, resolució de problemes, planificació, pensament abstracte, judici, aprenentatge a partir de la instrucció i l'experiència i la comprensió pràctica.
  - **Conducta adaptativa:**
    - **Conceptual (Acadèmic):** Memòria, llenguatge, lectura, escriptura, raonament matemàtic, adquisició de coneixements, resolució de problemes i judici en situacions noves.
    - **Social:** Consciència dels pensaments, sentiments i experiències dels altres. L'empatia, les habilitats per la comunicació, per fer amics, judici social.
    - **Pràctic:** Aprenentatge i autogestió en diferents situacions vitals com la cura personal, les responsabilitats en la feina, la gestió dels diners, l'oci, l'autogestió del comportament i la organització de tasques.

Diagnòstic TDI en preescolars

Retard evolutiu global

- Aquest diagnòstic es reserva per als infants **menors de 5 anys** quan el nivell de gravetat clínica no es pot valorar de forma fiable durant els primers anys de la infància.
- Aquesta categoria es diagnostica quan l'infant no compleix les fites del desenvolupament esperades **en diversos camps del funcionament intel·lectual**, inclosos els infants massa petits per participar en proves estandarditzades.
- Aquesta categoria s'ha de tornar a valorar després d'un període de temps.

Trastorn desenvolupament intel·lectual, provisional

- S'assigna quan hi ha evidència d'un trastorn del desenvolupament intel·lectual, però l'individu és un **lactant o nen menor de 4 anys**, o no és possible dur a terme una avaluació vàlida del funcionament intel·lectual i del comportament adaptatiu a causa de deficiències sensorials o físiques (per exemple, ceguesa, sordesa prèvia a l'adquisició del llenguatge), deficiència motriu, de comunicació, problemes greus de comportament o altres trastorns mentals o del comportament concomitants.

Detecció TDI en primera infància

- La detecció precoç i una intervenció primerenca en els infants amb DI és fonamental per **millorar el pronòstic funcional** i, amb ell, la **qualitat de vida** dels infants i les seves famílies.
- Els primers senyals de la presència d'una discapacitat amb presentació més greu es detecten i atenen abans dels 2 anys, mentre que aquells amb formes més lleus poden no arribar a identificar-se fins a l'edat escolar si no es realitza una **vigilància contínua del desenvolupament**.
- Dificultats per detectar formes més lleus en edats primerenques.

TABLE 1. Levels of Severity of Intellectual Disability (ID)

LEVEL OF ID (% CHILDREN WITH ID)	LEVEL OF SUPPORT (IN CONCEPTUAL, SOCIAL, PRACTICAL DOMAINS)	ASSOCIATED ESTIMATED IQ SCORE	PROJECTED ULTIMATE ACADEMIC ACHIEVEMENT
Mild (85%)	Intermittent	55–70	Up to sixth-grade level
Moderate (10%)	Limited	40–55	Up to second-grade level
Severe (3%–4%)	Extensive	25–40	Preschool level
Profound (1%–2%)	Pervasive	<25	–

Note: The level of severity is based on the level of adaptive functioning and support. (1)(6)

O. Purugganan, 2018

Perfil d'infants amb TDI lleu en edat preescolar

- Principalment que són infants **poc disruptius** (sobretot les nenes).
- En primeres etapes **costa observar diferències** en adquisició d'aprenentatges respecte als iguals. **Immaduresa** en la relació. Poden anar evolucionant amb **suports**.
- Sovint son infants que **no tenen cap característica física o condició mèdica** que orienti cap a una etiologia específica relacionada amb la DI.
- Molts infants **no estan escolaritzats** abans dels 3 anys.

Senyals d'alerta de TDI lleu en edat preescolar

Menors d'un any

ÉS MOLT MÉS DIFÍCIL DIAGNOSTICAR LA DI LLEU

- Poc interès per desplaçar-se.
- Poca curiositat per l'entorn, poca exploració.
- Poca imitació (gestos).
- Joc simple i que no millora amb la intervenció de l'adult.

Entre 12 m i 3 anys

- Dificultats en llenguatge i comunicació no verbal.
- Interessos i tipus de joc propis d'edats anteriors. Poca simbolització.
- Costa establir relació entre acció i reacció.
- Concreció.
- Certa rigidesa conductual o adherència a rituals.

Entre 3 i 5 anys

- Lentitud en adquisició d'aprenentatges (conceptes i hàbits d'autonomia).
- Atenció dispersa. Dificultats en el raonament fluid (conte).
- Problema per entendre situacions de la vida diària.
- Concreció.
- Certa rigidesa conductual o adherència a rituals.

Modelització de l'evolució de la Haizea i Llevant de l'Escala de la Haizea i Llevant. Font: Gual, J. i Llevant, J. (2019). *Modelització de l'evolució de la Haizea i Llevant de l'Escala de la Haizea i Llevant*. Servei Central de Publicacions del Govern de les Illes Balears. 199.

El desarrollo de su niño es un camino por descubrir

3 MESES

- Le muestra lo que puede hacer diciendo "¡mirame!"
- Dice aproximadamente 50 palabras
- Juega imaginariamente con las cosas; por ejemplo, alimenta una muñeca con un bloque de madera como si fuera comida
- Salta levantando los dos pies

6 MESES

- Sonríe cuando usted le habla o le sonríe
- Reacciona a los sonidos fuertes
- Lo mira a la cara
- Mantiene la cabeza alzada cuando está boca abajo
- Estira el brazo para agarrar el juguete que quiere
- Reconoce a las personas conocidas
- Se turna con usted para hacer sonidos
- Cuando está boca abajo, puede voltearse y quedar boca arriba
- Jala algo para ponerse de pie

9 MESES

- Juega con usted, como a dar palmaditas con las manos ("pat-a-cake")
- Jala algo para ponerse de pie
- Pone algo en un recipiente, como un bloque de juguete dentro de una taza
- Llama a sus padres "mamá" o "papá"

12 MESES

2 AÑOS

- Lo mira a la cara para ver cómo reaccionar en una situación nueva
- Dice al menos dos palabras juntas, como "mis leche"
- Intenta usar las manijas o botones de los juguetes
- Patea una pelota
- Señala para mostrarle algo que le llama la atención
- Intenta decir tres palabras o más, además de "mamá" o "papá"
- Imita las tareas que hace usted, como barrer con la escoba
- Intenta usar la cuchara

18 MESES

3 AÑOS

- Nota a los otros niños y se une a ellos para jugar
- Dibuja un círculo cuando le muestro cómo hacerlo
- Conversa con usted usando por lo menos dos frases de intercambio
- Usa el tenedor
- Forma oraciones con 4 o más palabras
- Desabotona algunos botones
- Dice algunos colores de objetos
- Le gusta ser un "ayudante"
- Sigue las reglas o se turna cuando juega algún juego con otros niños
- Salta en un pie
- Escribe algunos de las letras de su nombre
- Usa o reconoce rimas simples

4 AÑOS

5 AÑOS

Empezá Aquí

29a. **REUNIÓ ANUAL DE LA SOCIETAT CATALANA DE PEDIATRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

Avaluació i diagnòstic TDI en atenció precoç

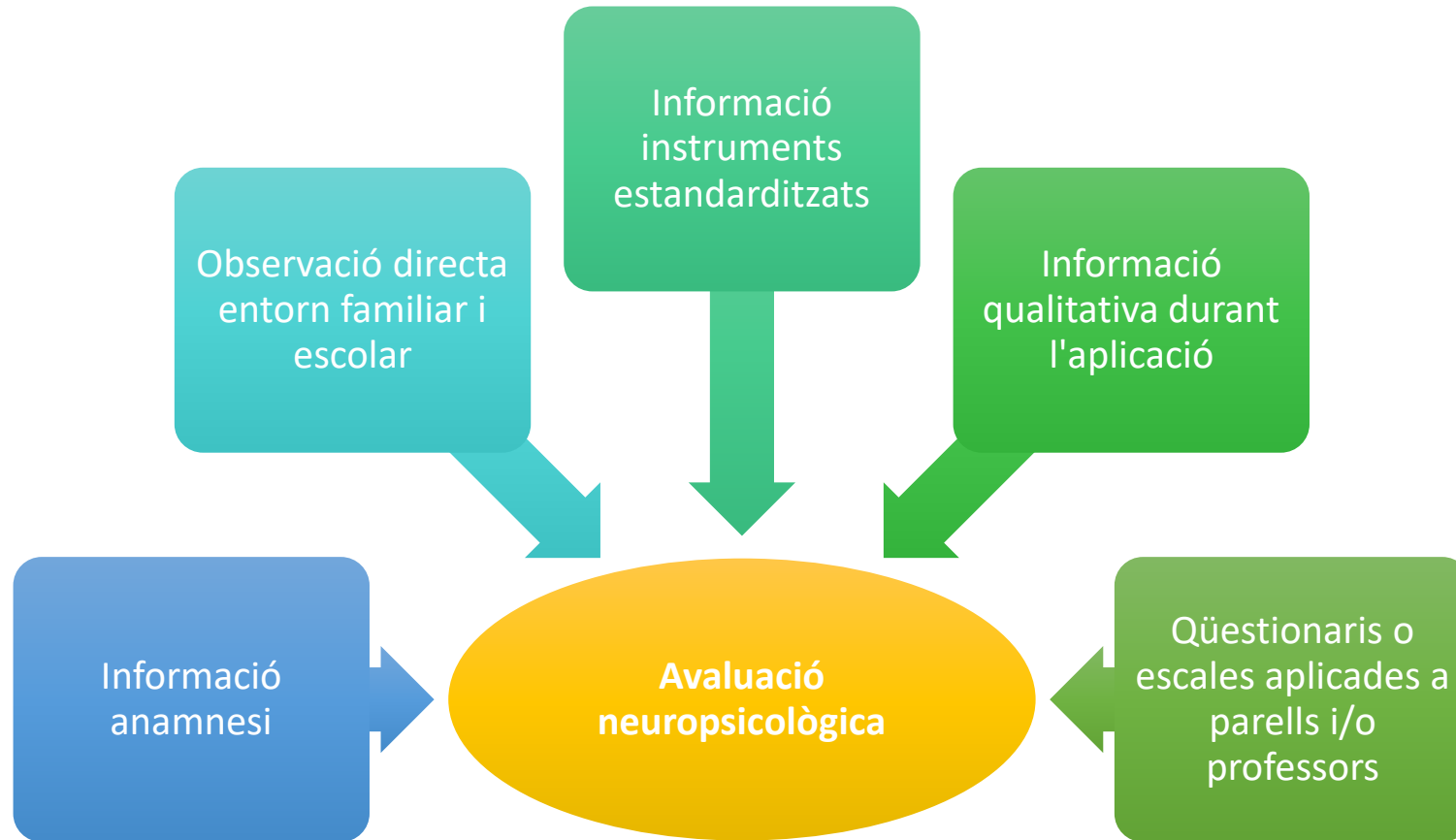
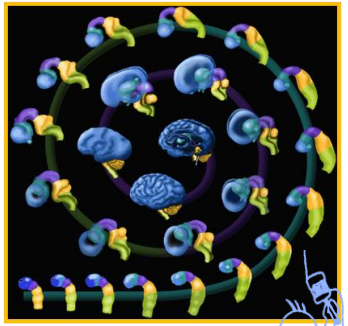
- El diagnòstic en primera infància és un **procés evolutiu**.
- **Equip multidisciplinar**: Avaluació neurològica i neuropsicològica adaptada a les diferents etapes del desenvolupament.

- Definir el nivell de funcionament i les necessitats de suport.
- Elaboració d'un pla d'atenció individualitzat i adequat per l'infant i la seva família.
- Confirmar les preocupacions referides pels pares o professionals.
- Fer el diagnòstic diferencial amb d'altres TND.
- Fer un diagnòstic etiològic (exàmens complementaris). Possible consell genètic.

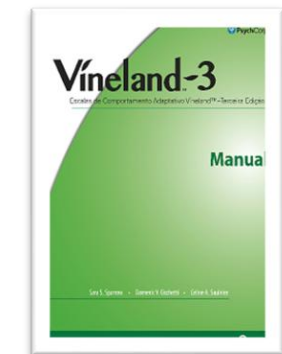
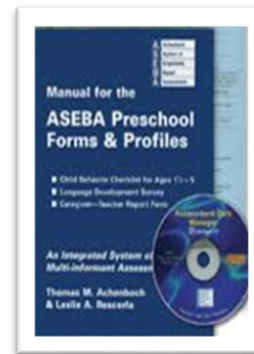
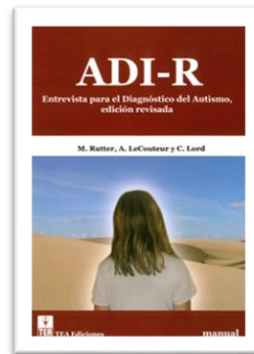
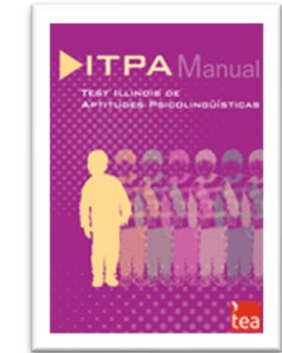
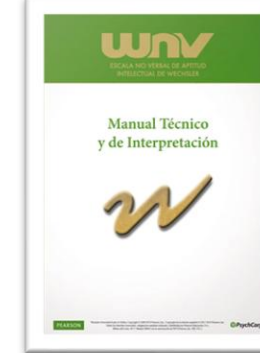
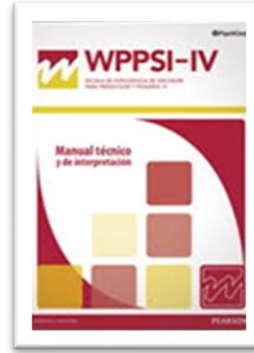
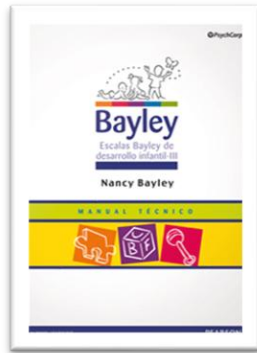

Avaluació neuropsicològica TDI en edat preescolar

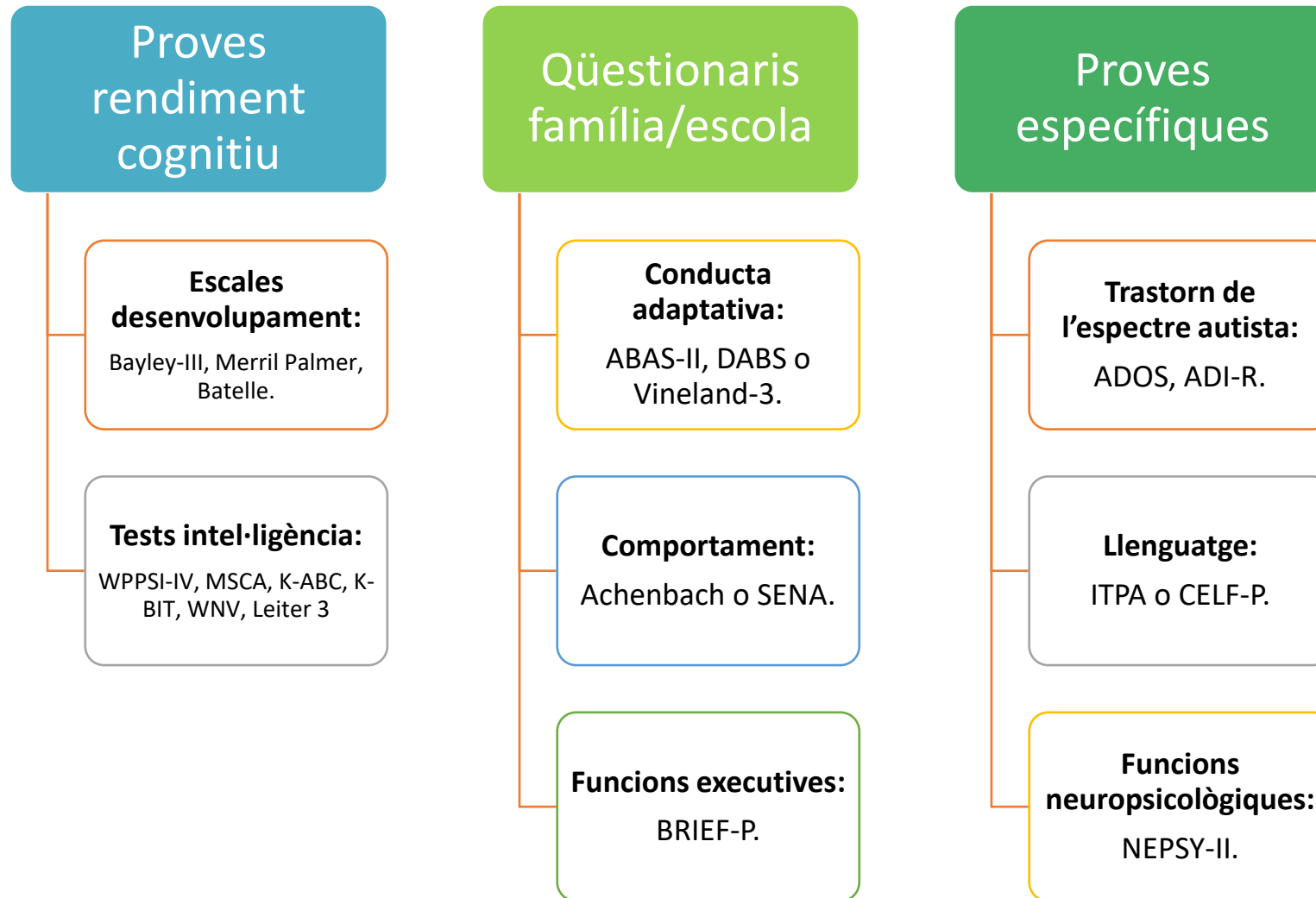

Instruments estandarditzats en edat preescolar

Instrumentes estandarditzats en edat preescolar

Instrumentes estandarditzats en edat preescolar

Proves rendiment cognitiu

Escales desenvolupament:
Bayley-III, Merrill Palmer, Batelle.

Tests intel·ligència:
WPPSI-IV, MSCA, K-ABC, K-BIT, WNV, Leiter 3

Qüestionaris família/escola

Conducta adaptativa:
ABAS-II, DABS o Vineland-3.

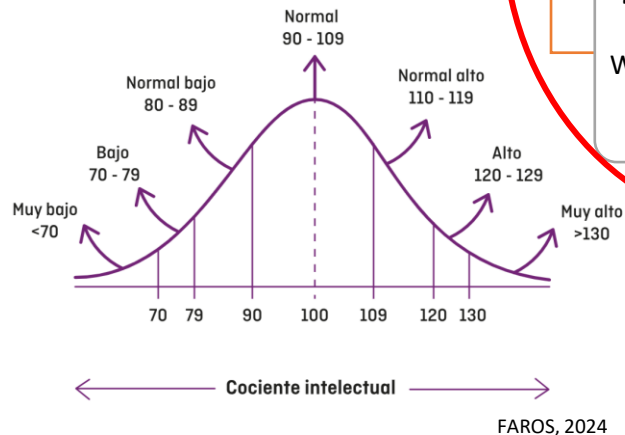
Comportament:
Achenbach o SENA.

Proves específiques

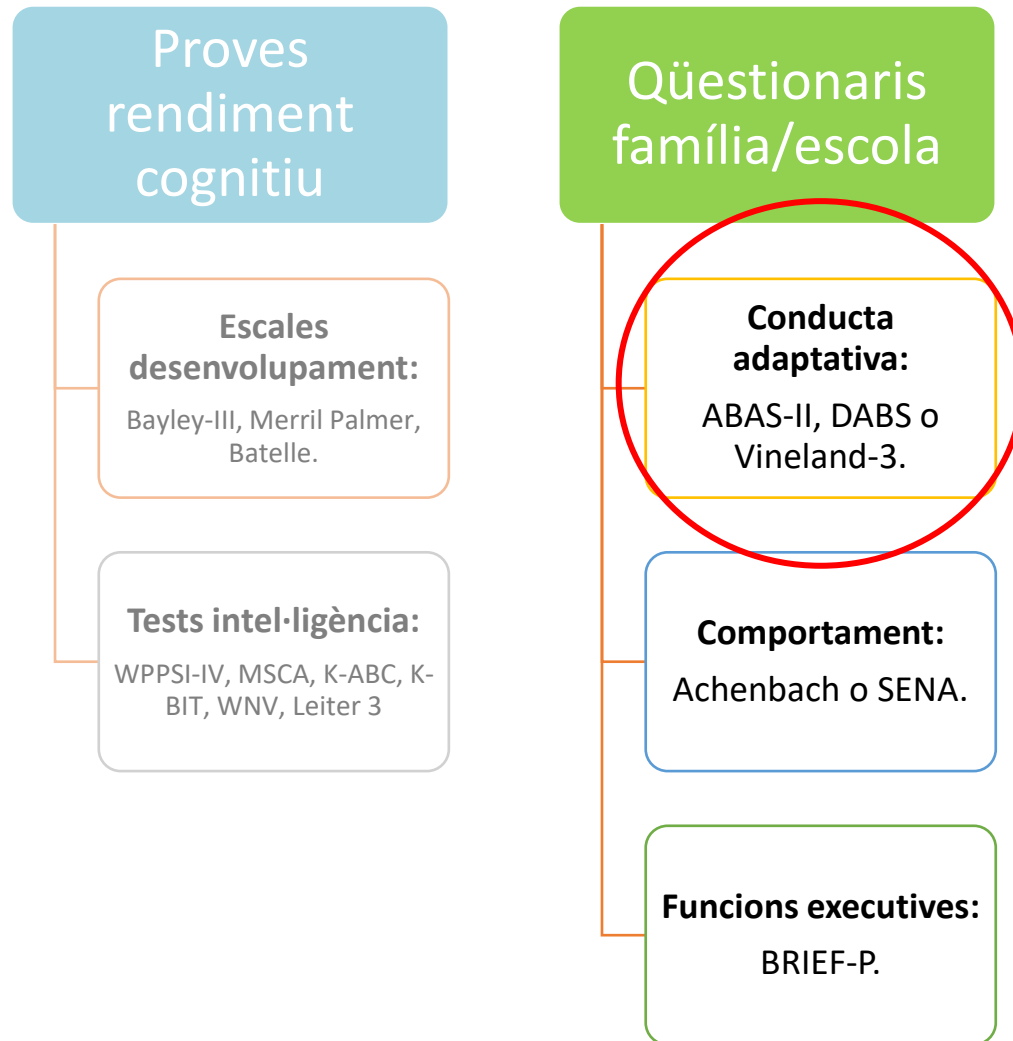
Trastorn de l'espectre autista:
ADOS, ADI-R.

Llenguatge:
ITPA o CELF-P.

Quan se sospita que una aptitud es troba per sota de la mitja, es recomana fer servir una escala de desenvolupament

Instrumentes estandarditzats en edat preescolar

En la noves definicions de DI, les limitacions específiques en la conducta adaptativa esdevenen indicadors de gravetat de la DI.

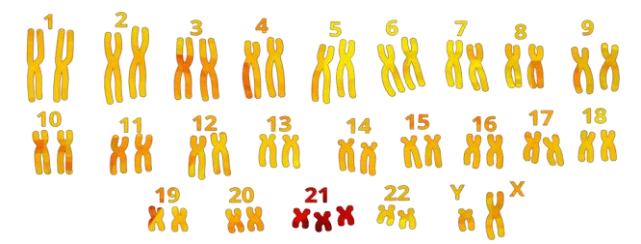
DSM-5: Per al diagnòstic de TDI ha d'haver alteració en un dels 3 dominis del funcionament adaptatiu (conceptual, social o pràctic), que impliqui la necessitat de suport constant per a poder funcionar, en una o més situacions de la vida diària.

AAIDD: Especifica que les puntuacions s'han de trobar, aproximadament, 2 DE per sota de la mitja de l'instrument utilitzat.

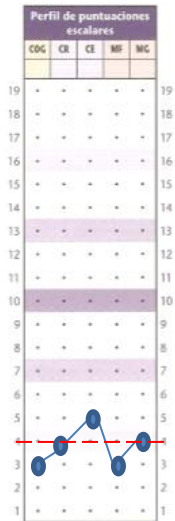
Nen amb Síndrome de Down

- **Edat d'aplicació:** 1 anys 8 mesos.
- Àrees avaluades:
  - Escala cognitiva
  - Escala de llenguatge (comunicació receptiva i expressiva)
  - Escala motricitat (fina i gruixuda)

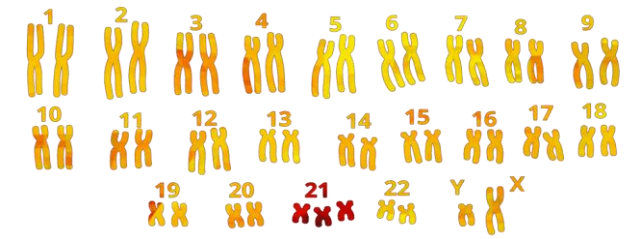
Página de resumen

Prueba	Punt. directa	Punt. escalar	Punt. composta	Percentil	Intervalo de confianza (.95%)
Cognitiva (COG)	40	3	65	1	60-76
Véase la Tabla A.2 del Manual de aplicación					
Lenguaje (LEN)					
Comunicación receptiva (CR)	15	4			
Comunicación expresiva (CE)	13	5			
Suma		9	68	2	63-77
Véase la Tabla A.3 del Manual de aplicación					
Motora (MOT)					
Motricidad fina (MF)	27	3			
Motricidad gruesa (MG)	43	4			
Suma		7	62	1	57-72
Véase la Tabla A.4 del Manual de aplicación					

Nen amb Síndrome de Down

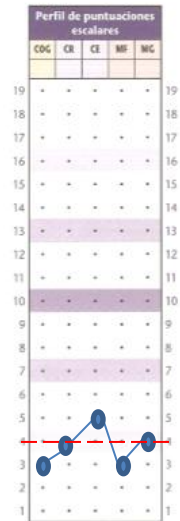
- **Edat d'aplicació:** 1 anys 8 mesos.
- Àrees avaluades:
  - Escala cognitiva
  - Escala de llenguatge (comunicació receptiva i expressiva)
  - Escala motricitat (fina i gruixuda)

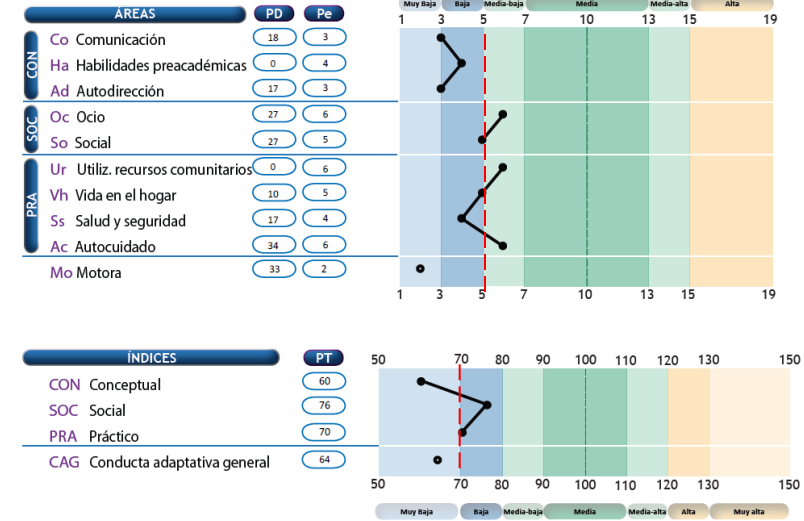
- **Edat d'aplicació:** 1 anys 8 mesos.
- Dominis :
  - Conceptual
  - Social
  - Pràctic
  - Conducta adaptativa general

Página de resumen

Prueba	Punt. directa	Punt. escalar	Punt. compuesta	Percentil	Intervalo de confianza (.95%)
Cognitiva (COG)	40	3	65	1	60-76
Véase la Tabla A.2 del Manual de aplicación					
Lenguaje (LEN)					
Comunicación receptiva (CR)	15	4			
Comunicación expresiva (CE)	13	5			
Suma		9	68	2	63-77
Véase la Tabla A.3 del Manual de aplicación					
Motora (MOT)					
Motricidad fina (MF)	27	3			
Motricidad gruesa (MG)	43	4			
Suma		7	62	1	57-72
Véase la Tabla A.4 del Manual de aplicación					

INFANTIL - PADRES

Nena amb motiu de consulta de retard de llenguatge

- Data naixement: 24/01/2020.
- Derivada per **escola bressol** amb la següent informació: Colpeja, apila, pica i llença les joguines, no joc simbòlic. Joc individual. Accepta els companys, els mira molt, imita alguna acció. Necessita suport per a seguir les rutines de l'aula. No llenguatge verbal a l'escola, a casa alguna paraula. Respon al nom i somriu molt, bon contacte ocular.
- Família no preocupada.
- Descriuen desenvolupament psicomotor previ normal excepte en el llenguatge.

Nena amb motiu de consulta de retard de llenguatge

- Data naixement: 24/01/2020.
- Derivada per **escola bressol** amb la següent informació: Colpeja, apila, pica i llença les joguines, no joc simbòlic. Joc individual. Accepta els companys, els mira molt, imita alguna acció. Necessita suport per a seguir les rutines de l'aula. No llenguatge verbal a l'escola, a casa alguna paraula. Respon al nom i somriu molt, bon contacte ocular.
- Família no preocupada.
- Descriuen desenvolupament psicomotor previ normal excepte en el llenguatge.

- **Edat d'aplicació:** 3 anys 2 mesos.
- Àrees avaluades:
  - Escala cognitiva
  - Escala de llenguatge (Comunicació receptiva i comunicació expressiva)

Página de resumen

Prueba	Punt. directa	Punt. escalar	Punt. composta	Percentil	Intervalo de confianza (95%)
Cognitiva (COG)	59	5	75	5	69-85

Véase la tabla A.2 del Manual de aplicación

Lenguaje (LEN)	
Comunicación receptiva (CR)	23 5
Comunicación expresiva (CE)	22 4
Suma	9 68 2 63-77

Véase la tabla A.3 del Manual de aplicación

Perfil de puntuaciones escalares

	COG	CR	CE	ME	IG
19	+	+	+	+	+
18	+	+	+	+	+
17	+	+	+	+	+
16	+	+	+	+	+
15	+	+	+	+	+
14	+	+	+	+	+
13	+	+	+	+	+
12	+	+	+	+	+
11	+	+	+	+	+
10	+	+	+	+	+
9	+	+	+	+	+
8	+	+	+	+	+
7	+	+	+	+	+
6	+	+	+	+	+
5	+	+	+	+	+
4	+	+	+	+	+
3	+	+	+	+	+
2	+	+	+	+	+
1	+	+	+	+	+

Nena amb motiu de consulta de retard de llenguatge

- Data naixement: 24/01/2020.
- Derivada per **escola bressol** amb la següent informació: Colpeja, apila, pica i llença les joguines, no joc simbòlic. Joc individual. Accepta imitar alguna acció. No segueix rutines de l'aula. No empra cap paraula. Respon amb contacte ocular.
- Família no preocupada.
- Descriuen desenvolupament normal excepte en el llenguatge.

- **Edat d'aplicació:** 3 anys 6 mesos.
- Àrees avaluades:
  - Escala cognitiva
  - Escala de llenguatge (comunicació receptiva i comunicació expressiva)

Impressió diagnòstica inicial del CDIAP:

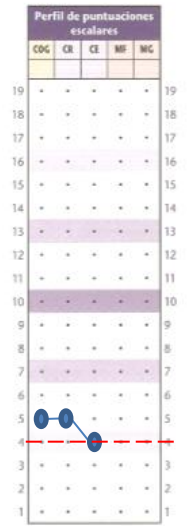
- Capacitat cognitiva no òptima (a valorar en evolució).
- Retard del desenvolupament de llenguatge receptiu i expressiu.

Aquesta hipòtesi diagnòstica reflecteix la situació actual i caldrà anar-la perfilant al llarg del desenvolupament ja que el diagnòstic neuropsicològic en la primera infància és un procés evolutiu.

Intervalo de confianza (95%)
69-85

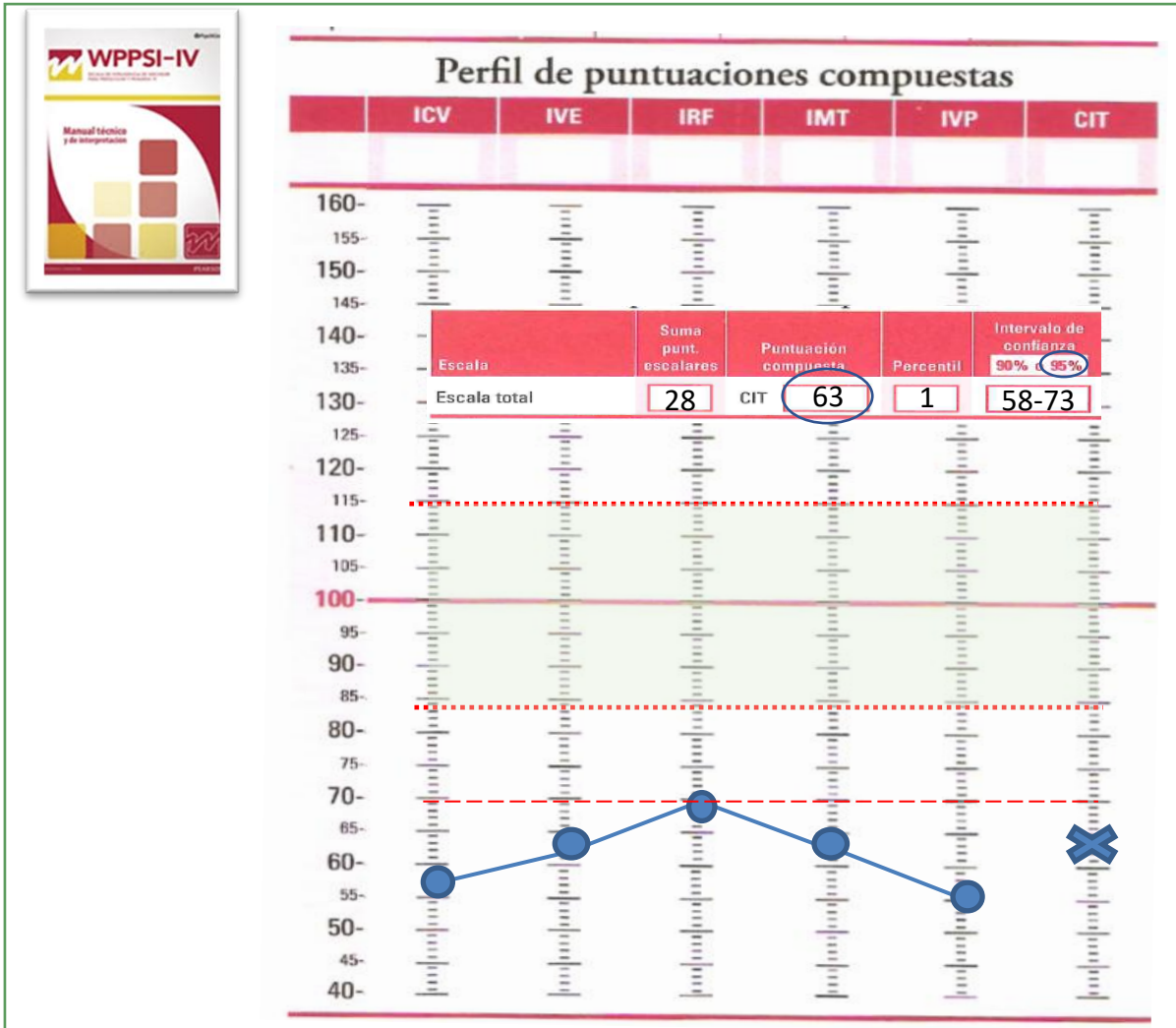
63-77

Véase la tabla A.3 del Manual de aplicación

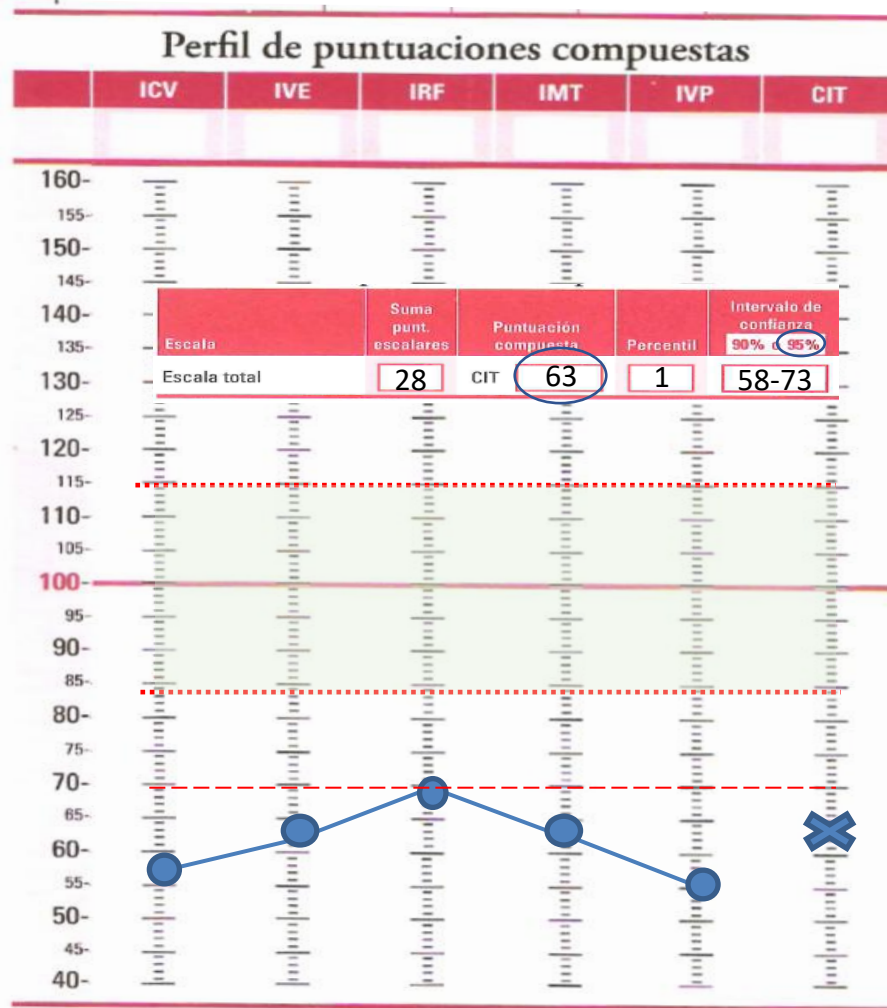
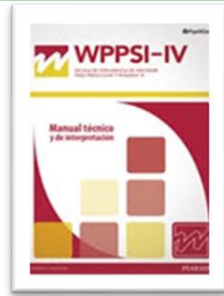

Seguiment als 5 anys 2 mesos

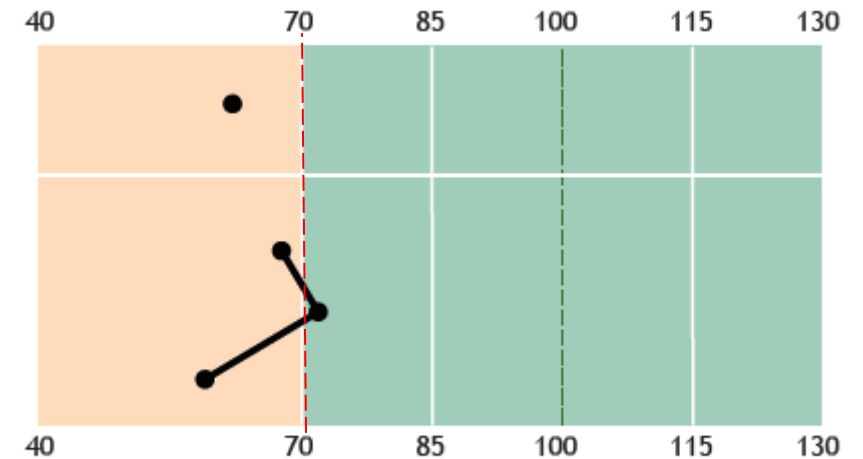

Seguiment als 5 anys 2 mesos

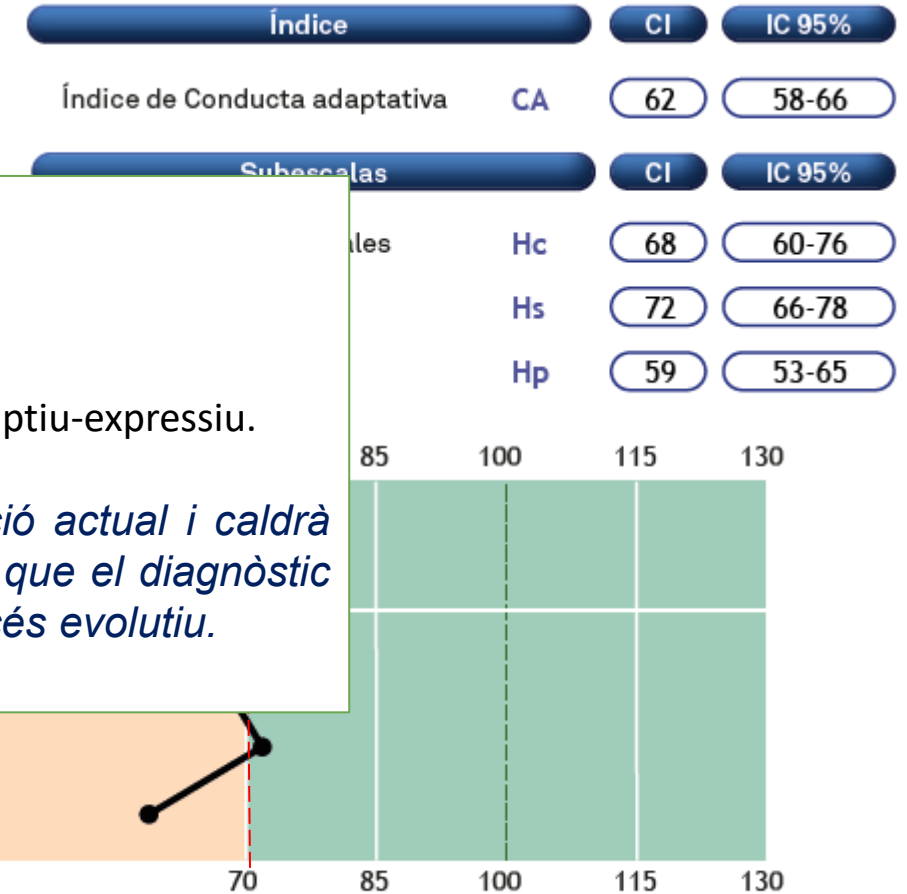
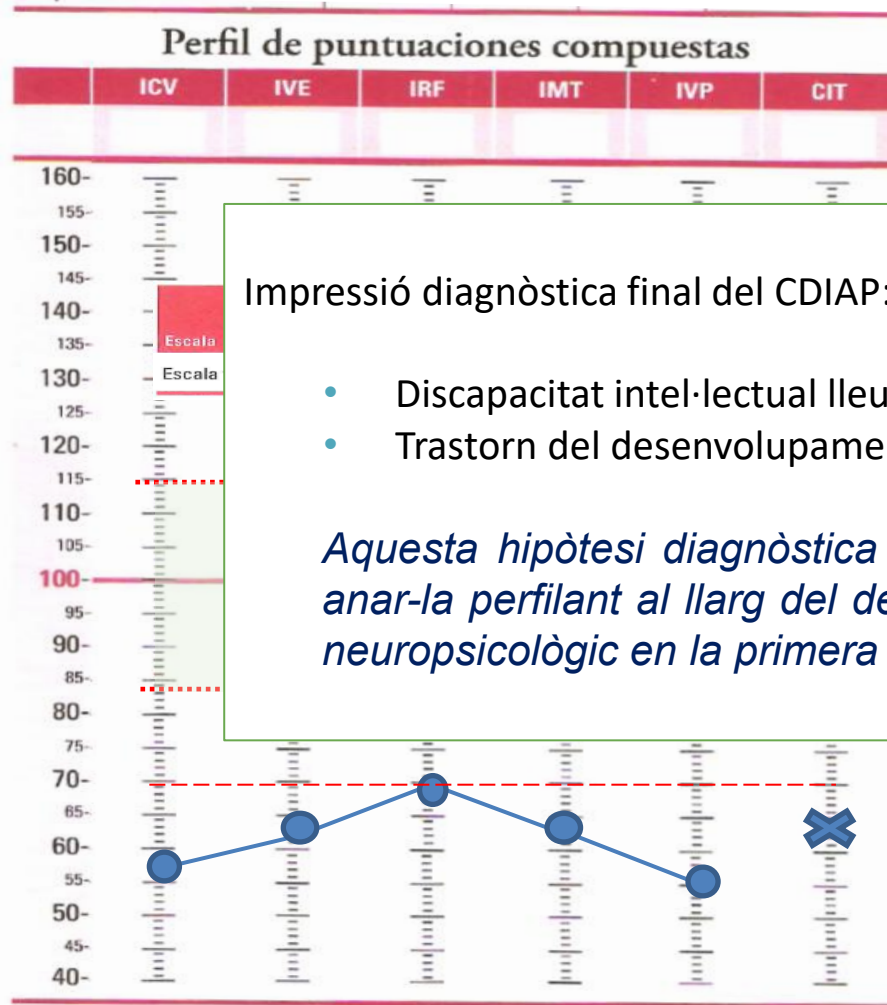
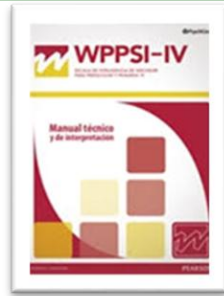
Índice		CI	IC 95%
Índice de Conducta adaptativa	CA	62	58-66
Subescalas		CI	IC 95%
Habilidades conceptuales	Hc	68	60-76
Habilidades sociales	Hs	72	66-78
Habilidades prácticas	Hp	59	53-65

NOTA: CI, escala típica con media = 100 y Dt = 15; IC 95%, intervalo de confianza de CI al 95%.

Seguiment als 5 anys 2 mesos

NOTA: CI, escala típica con media = 100 y Dt = 15; IC 95%, intervalo de confianza de CI al 95%.

Instrumentes estandarditzats en edat preescolar

Qüestionaris família/escola

Conducta adaptativa:
ABAS-II, DABS o Vineland-3.

Comportament:
Achenbach o SENA.

Funcions executives:
BRIEF-P.

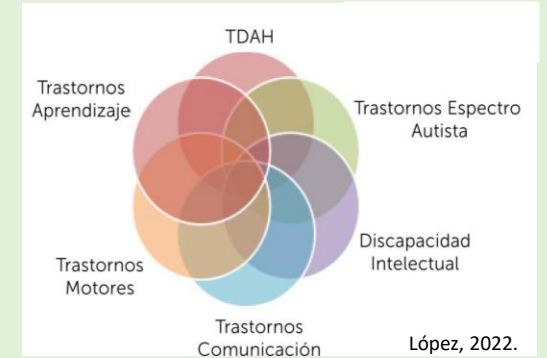
Proves específiques

Trastorn de l'espectre autista:
ADOS, ADI-R.

Llenguatge:
ITPA o CELF-P.

Funcions neuropsicològiques:
NEPSY-II.

Una exploració exhaustiva ens ajudarà a descriure millor el perfil funcional de l'infant, ens ajudarà en el diagnòstic diferencial i en la confirmació de comorbiditats.

Instrumentes estandarditzats en edat preescolar

Qüestionaris família/escola

Conducta adaptativa:
ABAS-II, DABS o Vineland-3.

Comportament:
Achenbach o SENA.

Funcions executives:
BRIEF-P.

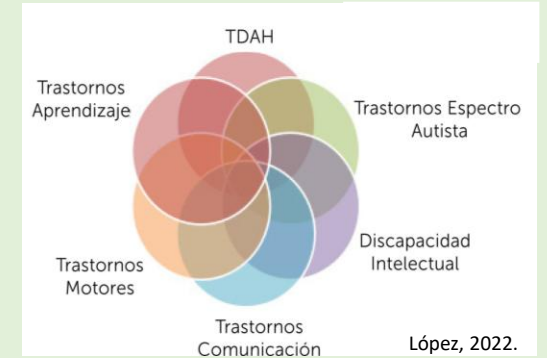
Proves específiques

Trastorn de l'espectre autista:
ADOS, ADI-R.

Llenguatge:
ITPA o CELF-P.

Funcions neuropsicològiques:
NEPSY-II.

Una exploració exhaustiva ens ajudarà a descriure millor el perfil funcional de l'infant, ens ajudarà en el diagnòstic diferencial i en la confirmació de comorbiditats.

Instrumentos estandaritzats en edat preescolar

Qüestionaris família/escola

Conducta adaptativa:
ABAS-II, DABS o Vineland-3.

Comportament:
Achenbach o SENA.

Funcions executives:
BRIEF-P.

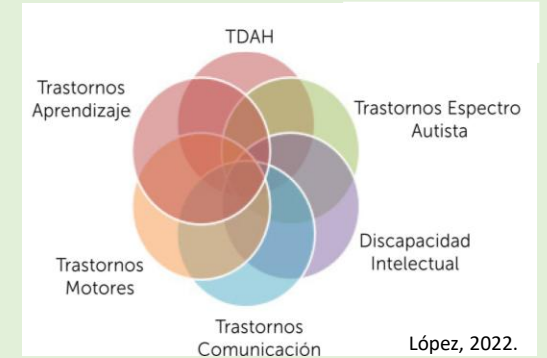
Proves específiques

Trastorn de l'espectre autista:
ADOS, ADI-R.

Llenguatge:
ITPA o CELF-P.

Funcions neuropsicològiques:
NEPSY-II.

Una exploració exhaustiva ens ajudarà a descriure millor el perfil funcional de l'infant, ens ajudarà en el diagnòstic diferencial i en la confirmació de comorbiditats.

Oferir consignes amb imatges facilitarà la comprensió de la tasca.

**MOLTES
GRÀCIES PER
LA VOSTRA
ATENCIÓ!!**

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

Discapacitat intel·lectual en majors de 6 anys

Detecció i maneig clínic

Taula rodona: Discapacitat intel·lectual, una assignatura pendent a pediatria

Dra. Àurea Autet Puig

Psiquiatra infantil i juvenil

Directora de SM FUNDACIÓ ALTHAIA

Objectius de la presentació

- Revisar les claus per a la detecció de la DI en >6 anys.
- Reflexionar sobre el rol del pediatre en el procés diagnòstic.
- Oferir pautes pràctiques de maneig i seguiment.
- Revisar els problemes de SM en infants i adolescents amb DI.

Què és la discapacitat intel·lectual?

- Limitacions significatives en funcionament intel·lectual i **conducta adaptativa**.
- Apareix abans dels 18 anys.
- DSM-5-TR: lleu, moderada, greu, profunda.
- CIE-11 posa èmfasi en el **suport necessari** (intermitent, limitat, extens, generalitzat)

Per què pot passar desapercibuda?

- Presència de TDAH o TEA (diagnòstic dominant, pot emmascarar)
- Habilitats socials preservades
- Funció intel·lectual als límits (QI 70-85)
- Adaptacions informals a l'escola/família
- Desconeixement o estigmes associats a la DI

Senyals d'alerta clínica

- Història d'endarreriment global o dificultats d'aprenentatge.
- Rendiment escolar baix i persistent.
- Dificultats en autonomia personal (temps, diners, higiene...).
- Poca iniciativa, dificultats per resoldre problemes.
- Dependència alta d'adults o companys.

Exploració des de pediatria

- Història clínica evolutiva i funcional (habilitats quotidianes).
- Treball conjunt amb l'escola i la família.
- Proves de cribratge breus (si es disposa, Educació...).
- Derivació per a valoració especialitzada (EAP Educació, Serveis Socials, CSMIJ si comorbiditat)

Diagnòstic diferencial

- Trastorns específics de l'aprenentatge: afectació limitada a lectura/escriptura/càlcul.
- TDAH: dificultats atencionals amb bon potencial intel·lectual.
- TEA: dificultats socials + patrons repetitius, no sempre amb DI.
- **DI: afecta funció global i adaptativa.**

Diagnòstic funcional

- Avaluació de QI + funció adaptativa (Vineland, ABAS...) !!!
- El QI no és suficient per al diagnòstic !!!
- Entrevista clínica amb família i entorn.
- Col·laboració interdisciplinària.
- **Funcionalitat com a eix central del diagnòstic.**

Comunicació del diagnòstic

- Empatia i claredat: evitar etiquetes estigmatitzants.
- Reforçar les capacitats i potencialitats.
- Explicar implicacions pràctiques: suports, recursos, adaptacions.
- Evitar fatalismes: posar èmfasi en el desenvolupament.
- Consell genètic.

Maneig i seguiment

- Treball interdisciplinari: Pediatre, treballador/a social, escola, psicologia i psiquiatria en funció dels casos.
- Seguiment coordinat i continuat.
- Plans d'intervenció individuals (PI).
- Coordinació amb serveis socials i educatius.
- Acompanyament a la família

Adaptacions escolars

- Currículum adaptat i expectatives realistes.
- Metodologies actives i materials visuals.
- Acompanyament a l'aula, reforç educatiu.
- Coordinació EAP – escola – família – salut.

Suport a les famílies

- Escolta activa, informació i orientació.
- Espais de suport emocional.
- Ajudar a entendre el diagnòstic i implicacions.
- Evitar sobrecàrrega i culpes.

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Dades
epidemiològiques

Problemes de
Salut Mental

Elements claus
de l'abordatge

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

REVIEW

Prevalence of co-occurring psychiatric disorders in adults and adolescents with intellectual disability: A systematic review and meta-analysis

Mario G. Mazza✉, Aurora Rossetti, Giovanna Crespi, Massimo Clerici

First published: 20 August 2019 | <https://doi.org/10.1111/jar.12654> | Citations: 19

Abstract

Background

Subjects with intellectual disability (ID) are vulnerable to experience psychiatric disorders. The present authors performed a systematic review and meta-analysis to estimate the prevalence of co-occurring psychiatric disorders, excluding co-occurring autism spectrum disorders, in subjects with intellectual disability.

Method

The present authors performed a random-effects meta-analysis of the prevalence of psychiatric disorders in adults and adolescents with intellectual disability.

Results

Twenty-two studies were included. The pooled prevalence of any co-occurring psychiatric disorders in intellectual disability was 33.6% (95% CI: 25.2%–43.1%) with high heterogeneity but no publication bias. Prevalence was lower in population-based studies, in studies that used ICD criteria for the psychopathology and in studies with low risk of bias. The prevalence was higher in mild, moderate and severe intellectual disability than in profound intellectual disability.

Conclusions

Psychiatric disorders are common in subjects with intellectual disability, and the present authors found that clinical and methodological moderators affect the pooled prevalence.

Einfeld, 2011; Maulik, 2011; Munir, 2016; Hughes, 2017; Mazza, 2019; Bhaumik, 2020

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

BJPsych
open
BJPsych Open (2017)
3, 243–248. doi: 10.1192/bjpo.bp.117.005462

Prevalence of mental health conditions and relationship with general health in a whole-country population of people with intellectual disabilities compared with the general population

Laura A. Hughes-McCormack, Ewelina Rydzewska, Angela Henderson, Cecilia MacIntyre, Julie Rintoul and Sally-Ann Cooper

12.8% infancia y adolescencia con DI
0.3% infancia y adolescencia sin DI

10 - 60%

Einfeld, 2011; Maulik, 2011; Munir, 2016; Hughes, 2017; Mazza, 2019; Bhaumik, 2020

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

10 - 60%

Limitacions dels estudis

Perfil de població
analitzada molt
heterogeni.

Dificultats en el
diagnòstic del problema
de SM.

Einfeld, 2011; Maulik, 2011; Munir, 2016; Hughes, 2017; Bhaumik, 2020

HHS Public Access

Author manuscript

Curr Opin Psychiatry. Author manuscript; available in PMC 2016 September 01.

Published in final edited form as:

Curr Opin Psychiatry. 2016 March ; 29(2): 95–102. doi:10.1097/YCO.0000000000000236.

The co-occurrence of mental disorders in children and adolescents with intellectual disability/intellectual developmental disorder

Kerim M. Munir^{a,b,c}

Només 1 de cada 10 infants i adolescents amb trastorns mentals concurrents reben serveis especialitzats de salut mental.

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Factors de vulnerabilitat

Factors Biològics

Factors genètics

Factors Tòxics

Factors mèdics

Factors Socials

Factors entorn

Situacions d'abús

Factors Psicològics

Dificultats de la comunicació

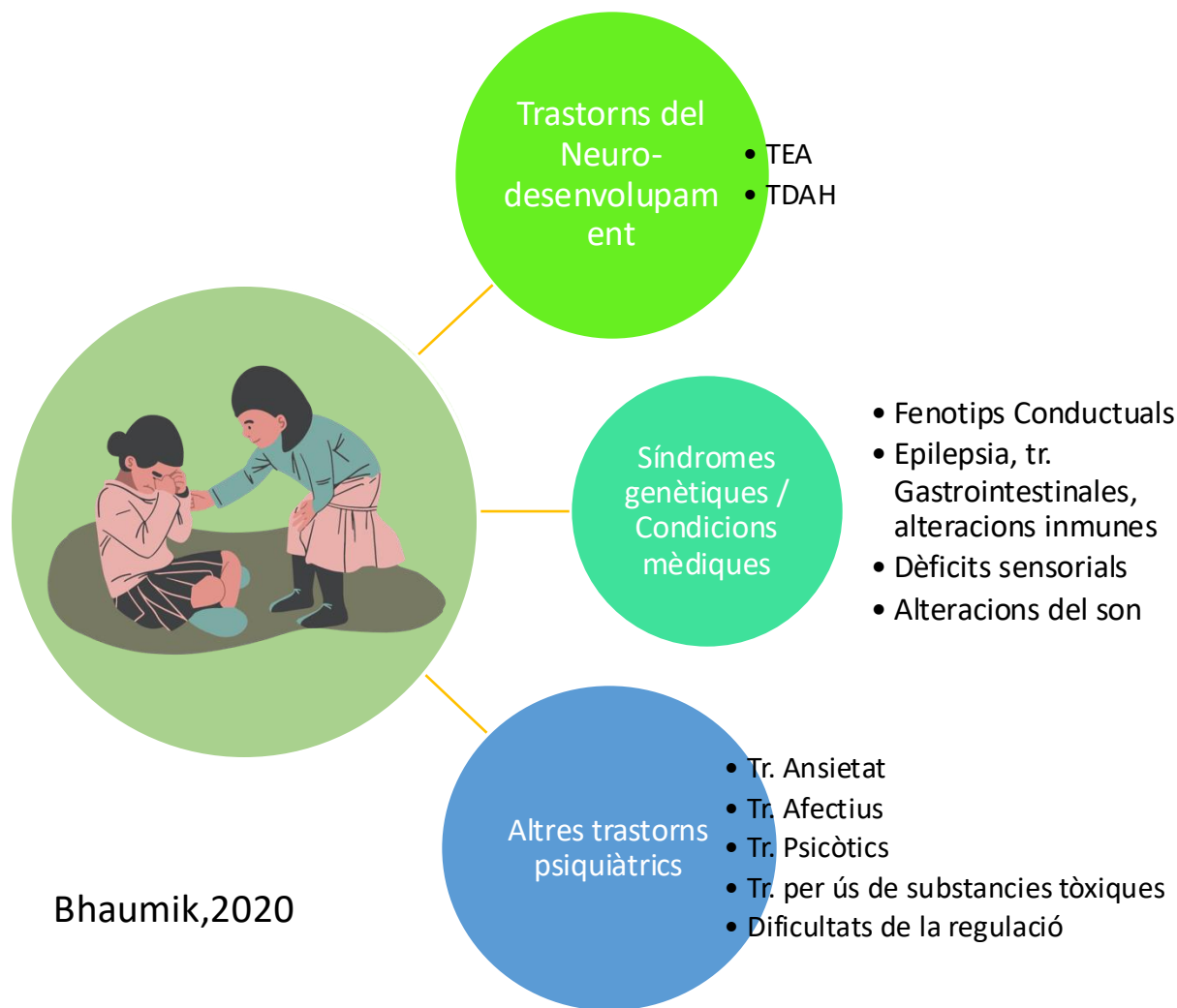
Dèficits sensorials

Desenvolupament emocional

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Bhaumik,2020

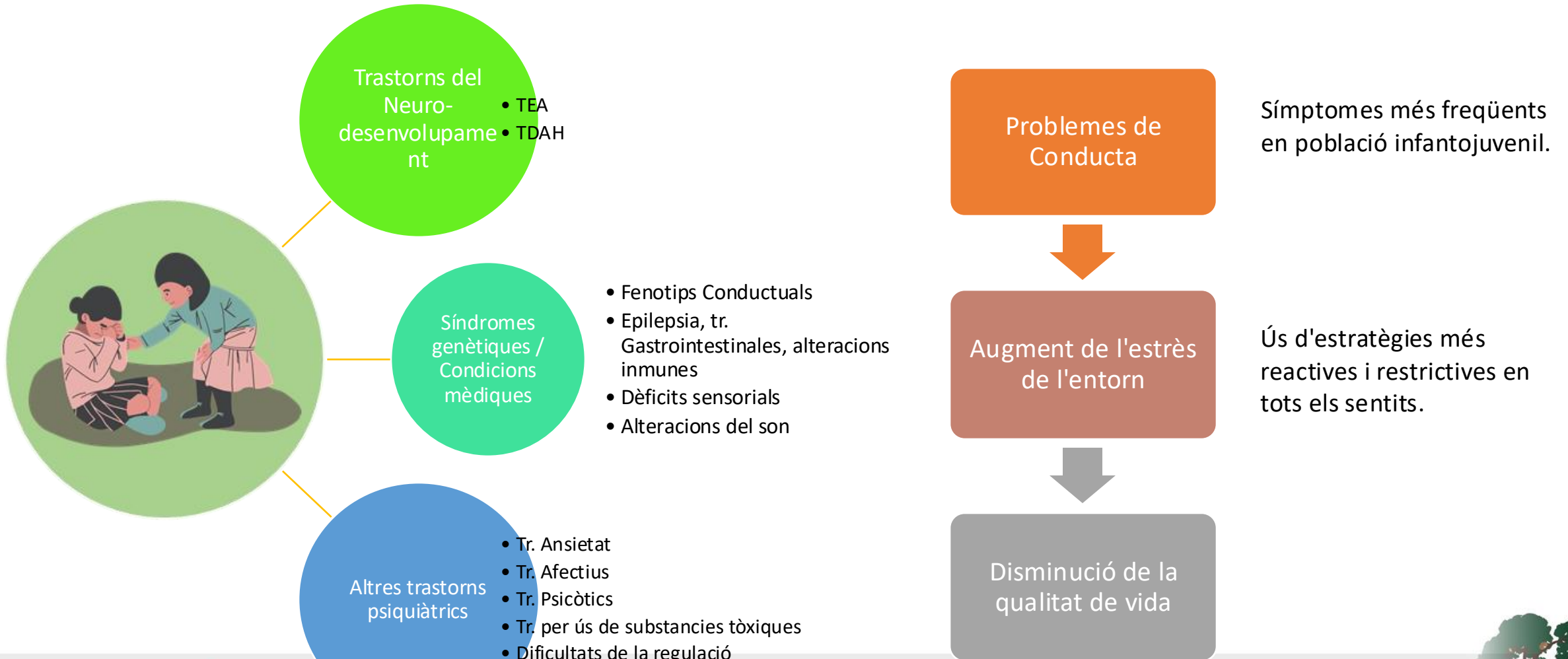
La presència de problemes de SM:

- Agreuja l'adaptació i el pronòstic (més que el propi nivell de DI)
- És la causa principal del tractament farmacològic i de l'hospitalització.
- Augmenta l'estrès del grup de suport.

Problemes de Conducta

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Intervenció Conductual Precoç i Intensiva

Atenció Centrada en la Persona,
Suport Conductual Positiu, Suport Actiu,
SCERTS

Teràpia Cognitiu Conductual

Habilitats Socials

Mindfulness, Relaxació Jacobson

Intervenció en comunicació, SAAC, TEACCH

Entrenament per a pares

Àrees específiques: alimentació, son, sexo-afectivitat, us de substàncies i de TICs

Psicofarmacologia

Autodeterminació, habilitats autonomia

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Embaràs

Primers anys

Primera
Infància

Infància

Pubertat

Adolescència

Joventut

Síndromes
genètics

Problemes Mèdics / Orgànics

Trastorns
del Neuro-
desenvolup
ament

Altres
trastorns
psiquiàtrics

Platt, 2019

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Embaràs

Primers anys

Primera
Infància

Infància

Pubertat

Adolescència

Joventut

Promoció de la
Salut
Consell genètic

Problemes Mèdics / Orgànics

Síndromes
genètics

Diagnòstic etiològic
(genètic, metabòlic)

Trastorns
del Neuro-
desenvolup
ament

Altres trastorns
psiquiàtrics

Platt, 2019

Plasticitat
Neuronal

Intervenció precoç

29a.

SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA

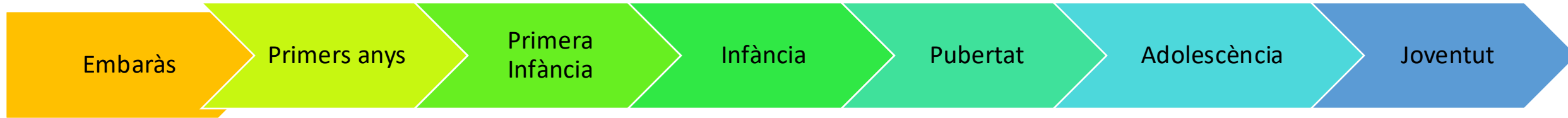
Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Problemes Mèdics / Orgànics

Síndromes genètics

Trastorns del Neuro-desenvolupament

Diagnòstic clínic

Perfil clínic de la persona

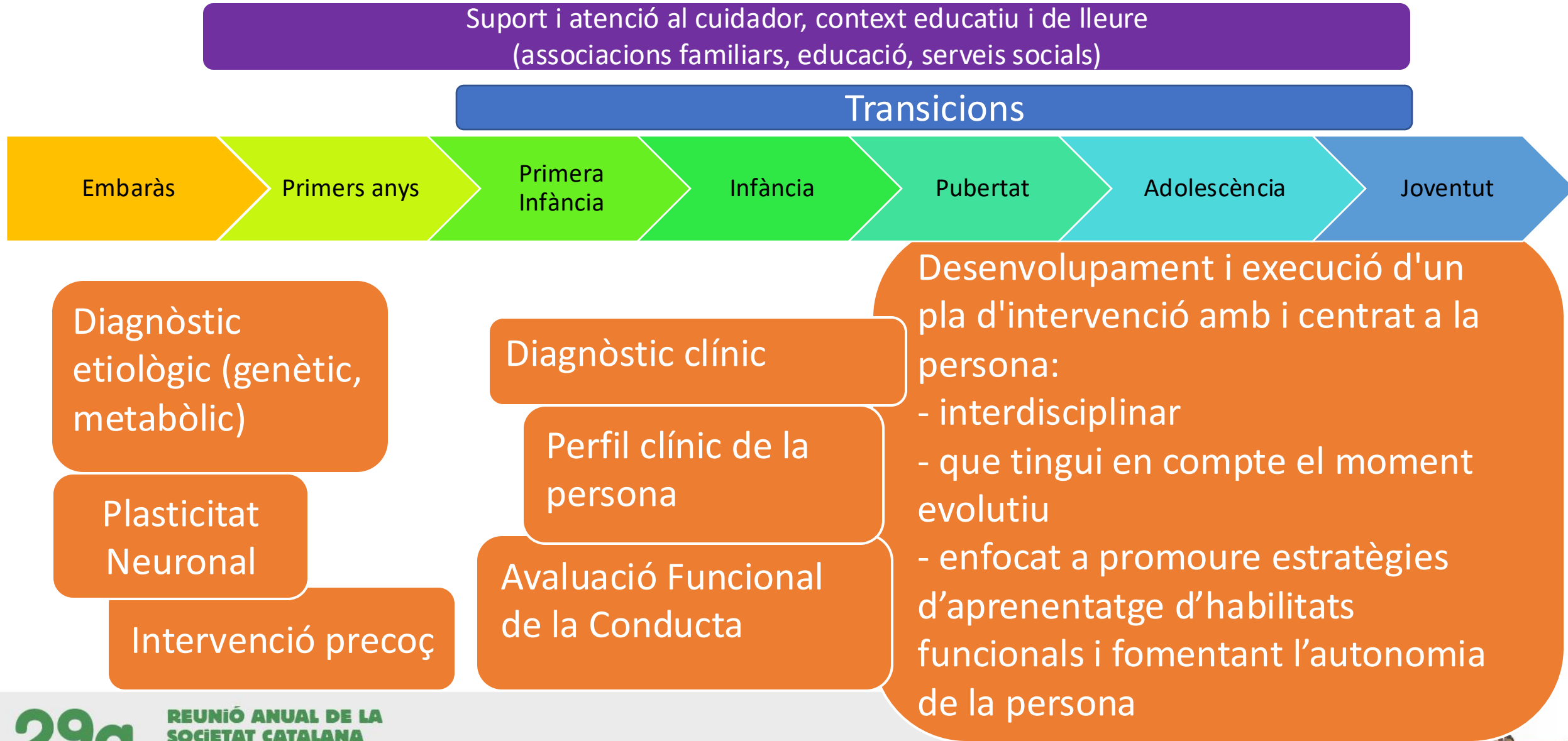
Altres trastorns psiquiàtrics
Platt, 2019

Intervenció precoç

Avaluació Funcional de la Conducta

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

Problemes de salut mental en infants i adolescents amb discapacitat intel·lectual

- Situació freqüent que agreuja i complica el pronòstic i el maneig.
- Millorar i promoure la detecció i intervenció precoç, especialment en l'àmbit de la salut mental.
- Abordatge interdisciplinar, centrat en la persona, empoderant l'entorn familiar i educatiu. Cuidant espais de lleure.
- Promoció de l'expertise dels professionals de salut mental.

Everyone working together to stop
the over use of psychotropic medicines
and to improve people's quality of life.

STOMP and STAMP

THE PRINCIPLES BEHIND THE PLEDGE

Stopping **T**he **O**ver-**M**edication of children and young
People with a learning disability, autism or both
(**STOMP**)

and

Supporting **T**reatment and
Appropriate **M**edication in **P**aediatrics
(**STAMP**)

Moltes gràcies

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

DIAGNÒSTIC ETIOLÒGIC DE LA DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL

Asun Díaz Gómez

Unitat de Neuropediatria

Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

13 de juny de 2025

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

PERQUÈ ÉS IMPORTANT FER EL DIAGNÒSTIC ETIOLÒGIC DE LA DI?

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

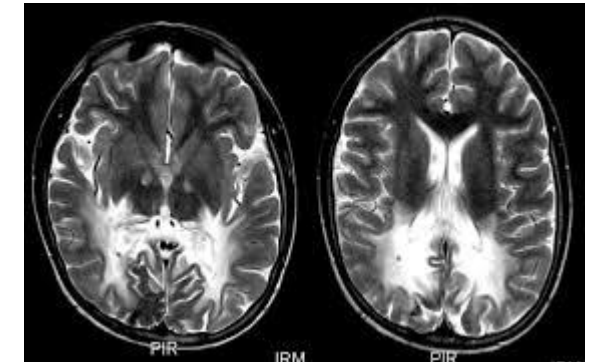

ALGUNES ETIOLOGIES SON TRACTABLES

- ✓ Dèficit de GLUT-1
- ✓ Dèficit de creatina cerebral
- ✓ Mucopolisacaridosis
- ✓ Adrenoleucodistrofia lligada a l'X
- ✓ Leucodistrofia metacromàtica
- ✓ AME

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

SEGONS L'ETIOLOGIA HI HA DIFERENTS OPCIONS DE TRACTAMENT

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

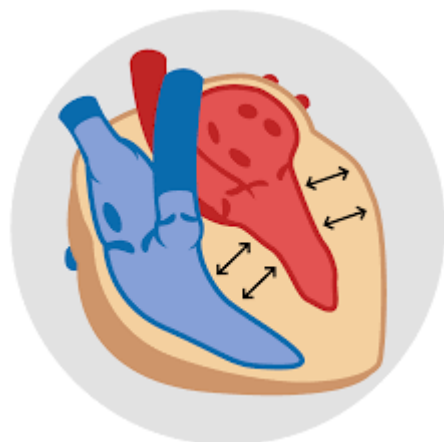
- ✓ SLC6A1: fenilbutirat de glicerol
- ✓ Encefalopatia epilèptica per KCNQ2: bloquejants dels canals de sodi
- ✓ Síndrome de Dravet: fenfluramina o canabidiol
- ✓ Trastorn del neurodesenvolupament per NKX2-1: metilfenidat
- ✓ Dèficit de biotinidasa: biotina

DEPENDENT DE L'ETIOLOGIA PODEM PREVENIR COMPLICACIONS

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

EN FUNCIO DE L'ETIOLOGIA ES POT APROXIMAR EL PRONOSTIC

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

ES POT FER ACONSELLAMENT GENÈTIC

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

- **DIAGNÒSTIC PRENATAL**
(biòpsia de corion a les 10 setmanes)
- **DIAGNÒSTIC PRE-IMPLANTACIONAL**
(FIV i selecció d'embrions)

LES FAMÍLIES NECESSITEN SABER PERQUÈ EL SEU FILL TE UNA DI

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

COM FER EL DIAGNÒSTIC ETIOLÒGIC DE LA DI?

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIATRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

ANAMNESI

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

- **ANTECEDENTS FAMILIARS**

- DI, patologia neurològica o psiquiàtrica a la família
- Consanguinitat
- Morts fetals o neonatals i avortaments

- **ANTECEDENTS PERSONALS**

- Embaràs (TRA, complicacions, tòxics, infeccions,....)
- Part (prematuritat, asfíxia, apgar,...)
- Complicacions neonatals
- Simptomatologia al naixement
- Cribat neonatal

EXPLORACIÓ FÍSICA

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIATRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

EXPLORACIÓ FÍSICA

- DÈFICITS SENSORIALS

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

EXPLORACIÓ FÍSICA

- **DÈFICITS SENSORIALS**
- **VALORAR**
  - Interacció
  - Motricitat
  - Llenguatge
  - Joc
  - Conducta

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

EXPLORACIÓ FÍSICA

- **DÈFICITS SENSORIALS**
- **VALORAR**
  - Interacció
  - Motricitat
  - Llenguatge
  - Joc
  - Conducta
- **DADES ANTROPOMÈTRIQUES**

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

EXPLORACIÓ FÍSICA

- **DÈFICITS SENSORIALS**
- **VALORAR**
  - Interacció
  - Motricitat
  - Llenguatge
  - Joc
  - Conducta
- **DADES ANTROPOMÈTRIQUES**
- **DISCROMIES**

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

EXPLORACIÓ FÍSICA

- **DÈFICITS SENSORIALS**
- **VALORAR**
  - Interacció
  - Motricitat
  - Llenguatge
  - Joc
  - Conducta
- **DADES ANTROPOMÈTRIQUES**
- **DISCROMIES**
- **EXPLORACIÓ GENERAL**
(visceromegàlies)

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

EXPLORACIÓ FÍSICA

- **DÈFICITS SENSORIALS**
- **VALORAR**
  - Interacció
  - Motricitat
  - Llenguatge
  - Joc
  - Conducta
- **DADES ANTROPOMÈTRIQUES**
- **DISCROMIES**
- **EXPLORACIÓ GENERAL**
(visceromegàlies)
- **EXPLORACIÓ NEUROLÒGICA**

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

EXPLORACIÓ FÍSICA

- DÈFICITS SENSORIALS
- VALORAR
  - Interacció
  - Motricitat
  - Llenguatge
  - Joc
  - Conducta
- DADES ANTROPOMÈTRIQUES
- DISCROMIES
- EXPLORACIÓ GENERAL
(visceromegàlies)
- EXPLORACIÓ NEUROLÒGICA
- FENOTIP

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

QUINES PROVES COMPLEMENTÀRIES FER?

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

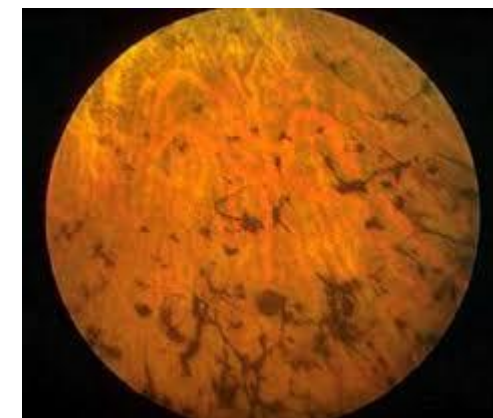

VALORACIÓ AUDICIÓ I VISIÓ

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

ANALÍTICA EN SANG I ORINA

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIATRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

ANALÍTICA EN SANG I ORINA

- TSH/T4/T3, COLESTEROL, URAT

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

ANALÍTICA EN SANG I ORINA

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

- TSH/T4/T3, COLESTEROL, URAT
- ESTUDI METABÒLIC BÀSIC

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

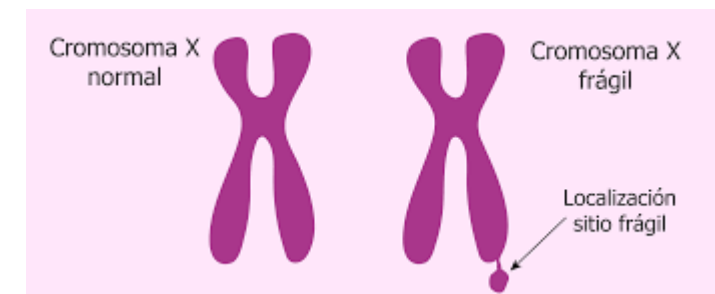
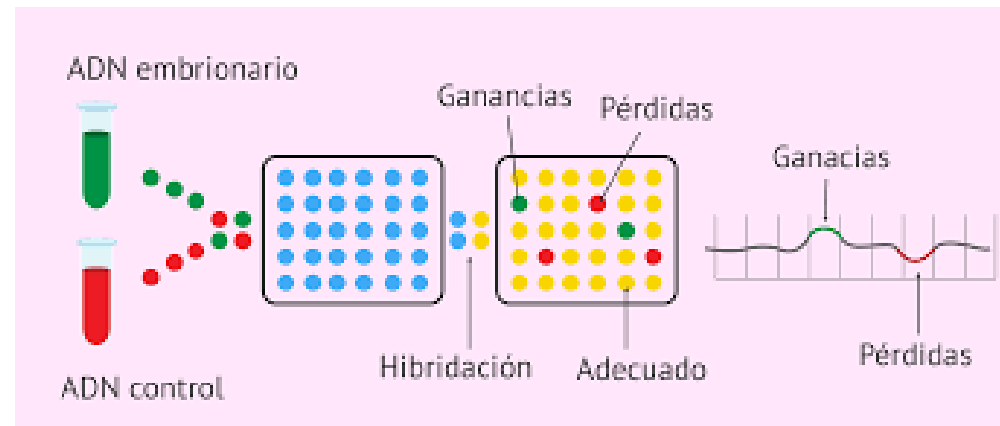
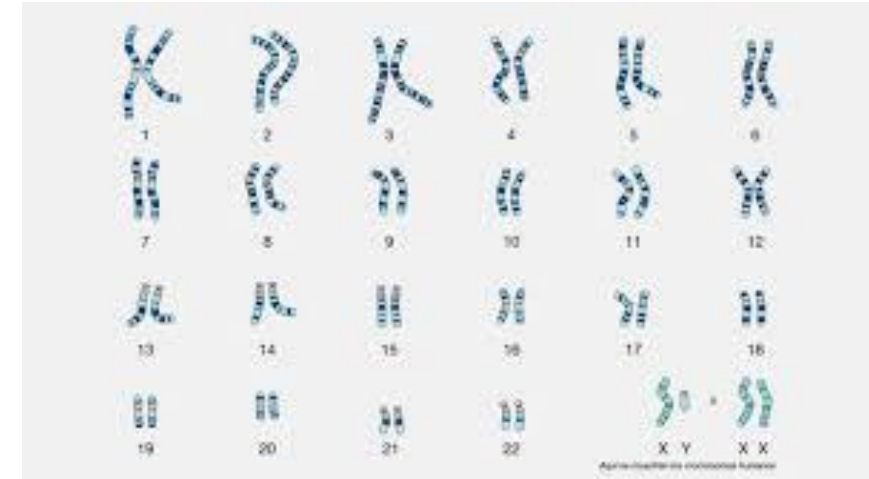

ANALÍTICA EN SANG I ORINA

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

- TSH/T4/T3, COLESTEROL, URAT
- ESTUDI METABÒLIC BÀSIC
- ANALÍTICA GENÈTICA INICIAL
  - Cariotip (sospita aneuploidies)
  - Estudi genètic dirigit (si sospita clara)
  - Estudi mol.lecular Síndrome Fràgil X
  - CGH array

ANALÍTICA EN SANG I ORINA

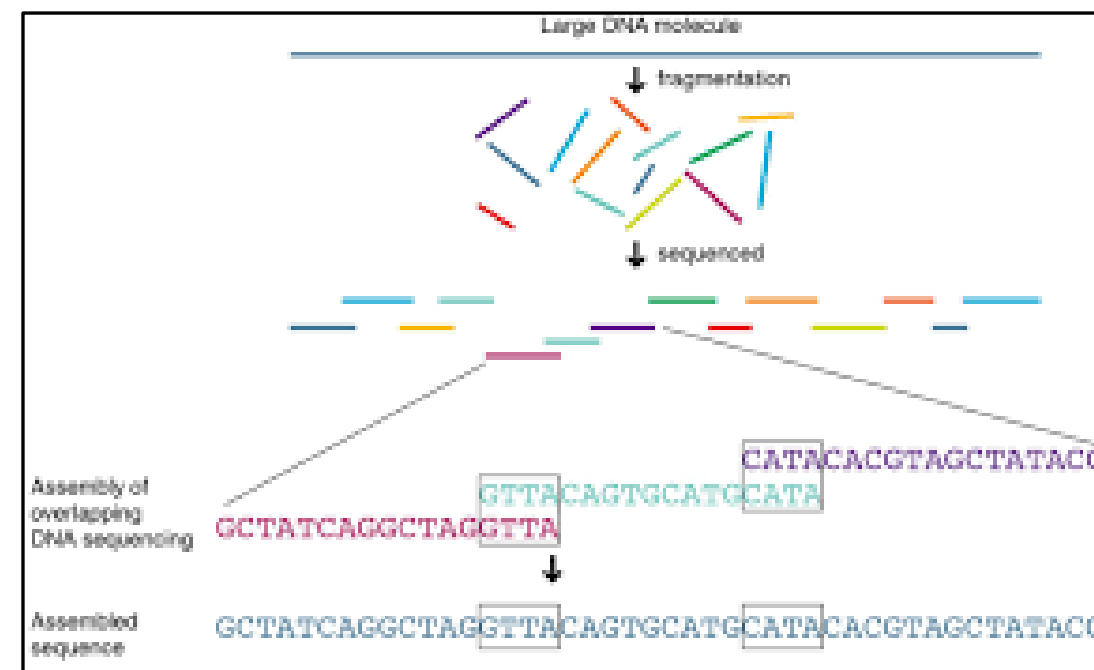
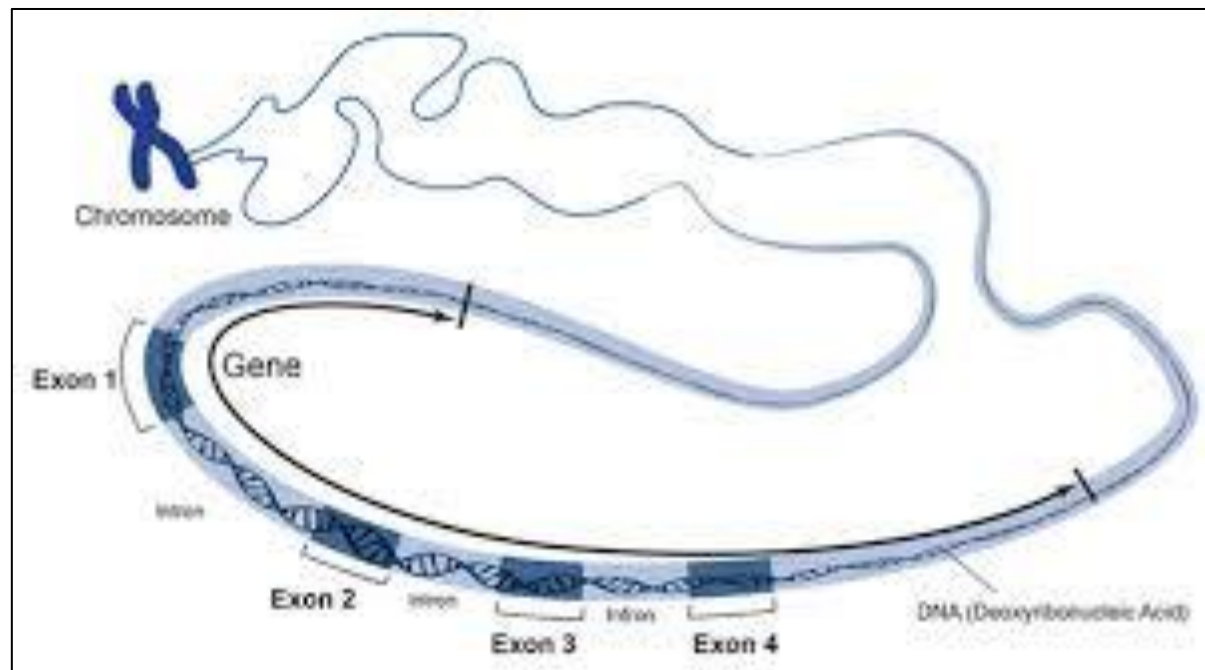
SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

- **TSH/T4/T3, COLESTEROL, URAT**
- **ESTUDI METABÒLIC BÀSIC**
- **ANALITICA GENÈTICA INICIAL**
  - Cariotip (sospita aneuploidies)
  - Estudi genètic dirigit (si sospita clara)
  - Estudi mol.lecular Síndrome Fràgil X
  - CGH array
- **ANALÍTICA GENÈTICA AMPLIADA**
  - Exoma clínic / complet
  - Genoma
  - Short and long reads

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

All ▼

Search for phenotypes, diseases or genes...

e.g. **Arachnodactyly** | **Marfan syndrome** | **FBN1**

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

Categorías de clasificación de las variantes de la ACMG

Mendelics

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

VUS

SEGREGACIÓ FAMILIAR

- Passa a ser variant benigna
- Passa a ser variant patogènica
- Queda com a VUS

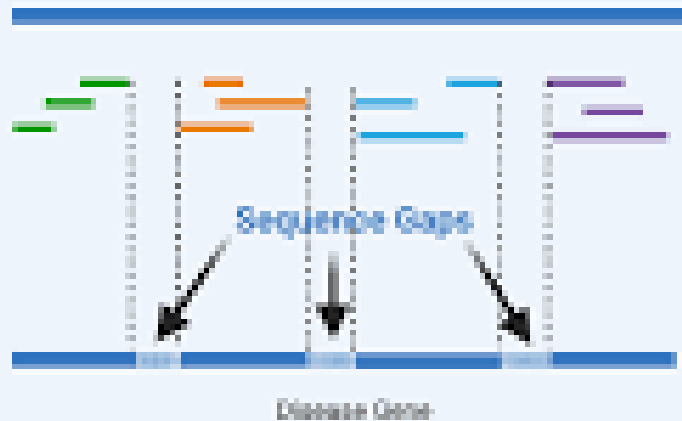

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

① Short Reads

Reference Genome

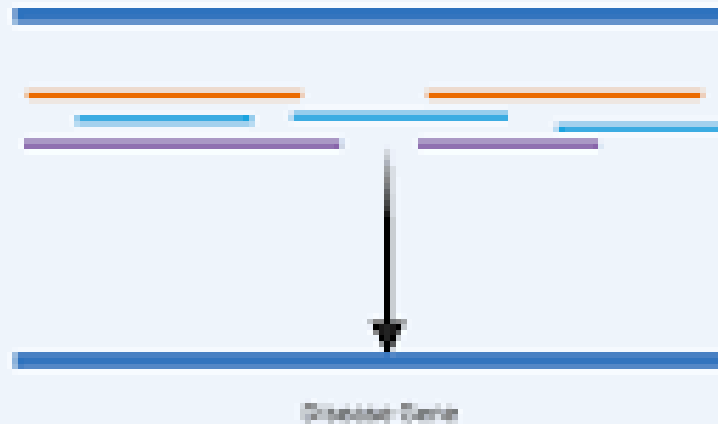

Missing sequence data leads to gaps
in genome coverage and limits variant detection

② Long Reads

Reference Genome

Long reads map uniquely and
span large variants providing
comprehensive variant detection

NEUROIMATGE

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

- MICRO o MACROCEFÀLIA
- ALTERACIÓ EXPLORACIÓ NRL

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

RENDIMENT DIAGNÒSTIC DE L'ESTUDI ETIOLÒGIC DE LA DI?

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

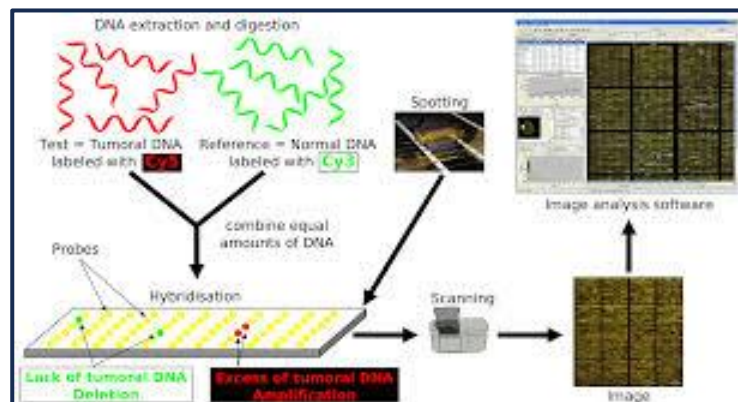
Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

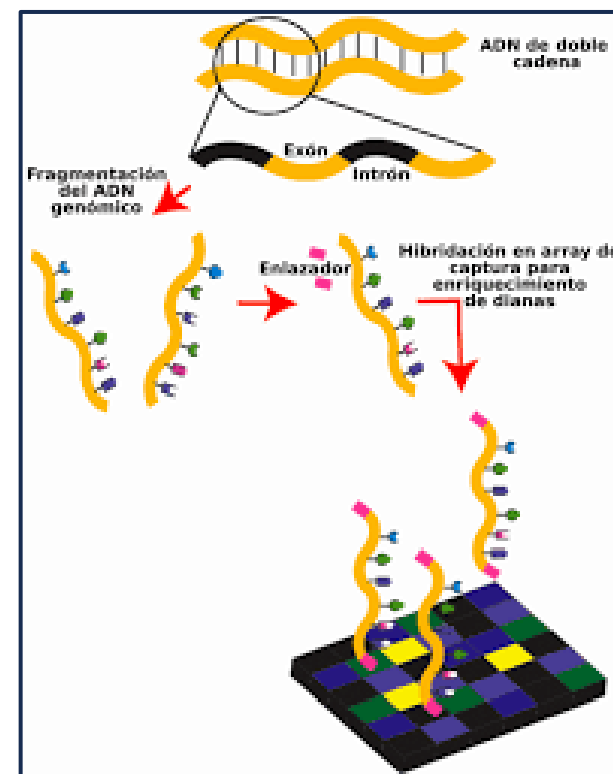
0,6-1%

0,6-1%

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

CES 25-34%
WES 30-50%

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

30% NO ES TROBA
LA CAUSA

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA**

Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

SANT PAU
Campus Salut
Barcelona

29a.

**REUNIÓ ANUAL DE LA
SOCIETAT CATALANA
DE PEDIÀTRIA** Sant Cugat del Vallès, 13 i 14 de juny de 2025

#scpsantcugat2025

